

**De invloed van Corona op arbeid en gezondheid.
Welke belangrijke vraagstukken liggen er voor onderzoek en beleid?**

RIVM, mei 2020

De coronapandemie en de genomen maatregelen ter bestrijding van de verspreiding van het coronavirus hebben een grote impact op de Nederlandse bevolking en de samenleving. Ook op het terrein van arbeid en gezondheid zijn er allerlei uitdagingen en is de impact groot en divers. Te denken valt aan de gevolgen voor arbeidsdeelname, baanonzekerheid, maar ook veranderende werkomstandigheden, leefstijlgedrag en gezondheid van de werkende bevolking. De coronamaatregelen worden gecompenseerd door steunpakketten en zekerheden voor bedrijven en werknemers. Daardoor worden allerlei schadelijke gevolgen van werkloosheid e.d. verzacht of zelfs voorkomen. Die maatregelen hebben niet alleen economische effecten, maar ook gevolgen voor de gezondheid van met name kwetsbare groepen.

Meer inzicht in de positieve en negatieve effecten, ervaringen, en strategieën die zijn ingezet helpt om toekomstig beleid zo optimaal mogelijk in te richten. Hieronder zijn enkele beleidsrelevante kennisvraagstukken beschreven, geïdentificeerd vanuit de verschillende expertises van het RIVM. Daarbij vormt het VTV model een geschikte basis. Het laat zien dat maatschappelijke ontwikkelingen, in dit geval de coronacrisis en genomen maatregelen een effect hebben op determinanten van duurzame inzetbaarheid, die bovendien onderling met elkaar in verband staan en elkaar beïnvloeden. Kennis is nodig over: 1) de impact van de coronacrisis, 2) de impact van de maatregelen op deze determinanten, en 3) risicogroepen.

Onderzoeksvragen

Ad 1. Impact van de coronacrisis

1. Wat is de impact van de coronacrisis op gezond werken?
 - a. Wat is het effect op de arbeidsdeelname, preciaire arbeid en baanonzekerheid?
 - b. Wat is het effect op het sociale en emotionele welbevinden en de mentale gezondheid?
 - c. Welke groepen zijn het meest geraakt? (sociaaleconomische groepen, mensen met flexibele contracten, verschillende sectoren, man/vrouw, jongere/oudere werknemers, chronische aandoening/beperking), in hoeverre vergroot het de sociaal economische- en gezondheidsachterstanden?

Ad 2. Impact van de maatregelen

De belangrijkste maatregel tegen de verspreiding van het nieuwe coronavirus is afstand houden. Dit heeft voor de meeste mensen invloed op of en hoe mensen hun werk kunnen doen. De maatregelen die voor werkend Nederland een effect kunnen hebben, hebben vooral betrekking op het zoveel mogelijk thuiswerken en de 1,5 meter afstand.

Bij het thuiswerken spelen de onderzoeksvragen:

2. Wat zijn de effecten van de thuiswerk-maatregel op de arbeidsomstandigheden, leefstijlgedrag, fysieke en mentale gezondheid en werkprestaties?
 - a. Hoe hebben werkenden de thuiswerkplek ingericht? En wat zijn de effecten op klachten aan het bewegingsapparaat agv langdurig thuiswerken? (ervan uitgaande dat werkplekken thuis wellicht minder ergonomisch verantwoord zijn)
 - b. Hoe is de combinatie thuiswerken en zorg voor kinderen georganiseerd?
 - c. Wat zijn de effecten op de balans tussen werk en privé, mentale gezondheid, werkstress? En effecten op werkgerelateerde uitkomstmaten: werkvermogen, productiviteit, verzuim, opname zorgverlof, re-integratie trajecten, e.d.
 - d. Wat zijn positieve en negatieve ervaringen vanuit werkgevers- en werknemers perspectief? Hoe verschilt dit voor verschillende groepen? Wat zijn geleerde lessen van het thuiswerken?
 - e. Welke strategieën en beleid kunnen op lange termijn doorgevoerd worden, wat is daarvoor nodig?
 - f. Hoe is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen werkgevers en werknemers? Wie is verantwoordelijk en aanspreekbaar op wat?

De 1,5 meter afstand maatregel heeft vooral consequenties voor werkenden die dat niet altijd kunnen vanwege het werk, zoals werknemers met contactberoepen, zoals zorgverleners, maar ook werkenden die mantelzorgtaken hebben. Kennis is nodig over:

3. Wat zijn de effecten op de sociale verbinding en sociale en emotionele welbevinden van werkenden bij een 1,5 meter inrichting van het werk?
4. Wat is de naleving van de 1,5 meter afstand bij werknemers met contactberoepen, incl werkende mantelzorgers? Hoe ervaren zij deze 1,5 meter afstand? Welke effecten heeft het op het emotionele welzijn en mentale gezondheid?

Ad 3. Risicogroepen

De coronacrisis heeft gevolgen voor de gehele samenleving, maar ook specifiek voor mensen met contactberoepen. Zorgverleners hebben daarbij extra risico, omdat zij niet altijd de 1,5 meter afstand kunnen toepassen en bovendien in aanraking zijn met coronapatiënten.

Werknemers met een contactberoep zijn extra kwetsbaar voor het oplopen van corona, omdat zij niet altijd de 1,5 meter afstand kunnen toepassen en bovendien in aanraking zijn met coronapatiënten. Onderzoek onder deze groep, en in het bijzonder zorgverleners, is dan ook van groot belang. Vraagstukken die hier spelen zijn:

5. Wat zijn de effecten van de crisis en genomen maatregelen op de mentale gezondheid en emotioneel welbevinden van zorgverleners en werkende mantelzorgers?
 - a. Hoe verschilt dit naar SES, en voor mannen en vrouwen?
 - b. Welke psychosociale strategieën kunnen ingezet worden?

Oudere werknemers zijn kwetsbaarder vanwege hun leeftijd en het minder sterke immuunsysteem. Onderzoek is nuttig naar de vraag wat dit aan specifieke maatregelen voor een gezonde en veilige werkomgeving vraagt. En wat zijn daarvan de voor- en nadelen?

Nachtwerkers vormen eveneens een specifieke risicogroep. Uit ons Klokwerk+ onderzoek onder zorgverleners bleek dat nachtwerkers meer vatbaar zijn voor luchtweginfecties dan dagwerkers. Er vindt veel nachtwerk plaats in vitale beroepen waarbij in sommige sectoren ook veel contact is met patiënten/algemeen publiek (zorg/politie). Meer inzicht in het mogelijke (additionele) risico van nachtwerk voor COVID-19 kan helpen specifieke risicogroepen te identificeren en beleid hierover vorm te geven.